

Klimat- och näringslivsdepartementet
Dnr: KN2024/02249

Yttrande IKEA Sverige

IKEA tackar för möjligheten att yttra sig gällande *Promemoria om reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi*.

Om IKEA

IKEA erbjuder väldesignad, funktionell och prisvärd heminredning av hög kvalitet som tillverkas med omsorg om människor och miljö. Under varumärket IKEA finns flera företag med olika ägare där alla delar samma vision: *att skapa en bättre vardag för de många människorna*.

IKEA grundades i Sverige 1943 och finns idag på 51 marknader med fler än 200 000 medarbetare globalt. I Sverige finns 21 IKEA-varuhus, samt ett tiotal planeringsstudios, med cirka 17 800 medarbetare.

IKEA vill vara en aktiv part i Sveriges och EU:s arbete mot en mer hållbar framtid. För att nå dit anser IKEA att harmoniserade regler måste på plats på EU-nivå för att skapa goda förutsättningar för avfallsminimering och ökad cirkularitet.

Sammanfattande synpunkter

IKEA välkomnar initiativet att reformera avfallslagstiftningen för att öka materialåtervinningen och främja en mer cirkulär ekonomi. Detta är i linje med EU:s ambitiösa mål för avfallshantering och återvinning som fastställts i avfallsdirektivet. Enligt direktivet ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att öka förberedelsen för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall till minst 55 viktprocent till 2025, 60 viktprocent till 2030 och 65 viktprocent till 2035.

Tyvärr finns det utmaningar för Sverige vilket lett till att EU-kommissionen har utfärdat en varning då det finns risk att Sverige inte kommer att uppnå målet för materialåtervinning av kommunalt avfall för 2025. Sveriges nuvarande materialåtervinningsgrad för kommunalt avfall ligger 16,7 procentenheter under målet på 55 viktprocent. IKEA ser fram emot en god dialog tillsammans med regeringen om hur vi bäst når EU målen.

IKEA ser positivt på många av förslagen i promemorian för att förbättra situationen, men anser att ytterligare förbättringar kan göras och kommer behövas om vi ska uppnå EU målen. IKEA arbetar aktivt för att förlänga produkters livslängd och maximera användningen innan de blir avfall. För att uppnå detta menar IKEA att det krävs ett helhetsgrepp som sträcker sig från kommunalt beslutsfattande till EU-lagstiftning, där rätt incitament ges för både konsumenter och producenter.

För att nå de ambitiösa målen krävs en kombination av åtgärder. Dessa inkluderar att minska icke-återvinningsbart avfall, öka återanvändning, förbättra separat insamling, utveckla avfallsbehandlingskapacitet för sortering och återvinning, förbättra styrning, införa ekonomiska instrument och öka medvetenheten. IKEA vill särskilt lyfta fram att införandet av frival som utredes inom ramen av SOU 2021:24 skulle föra Sverige betydligt närmre en cirkulär ekonomi och ett minskat avfall.

Detaljerade synpunkter

Förändringar och förtydligande av olika aktörers ansvar för avfall

IKEA är positiva till förtydligandet av olika aktörers ansvar för avfall då ökad tydlighet medför grundförutsättningar för att företag ska kunna planera sin verksamhet. IKEA är även positiva till ett ökat ansvar för de aktörer som framkallar avfallet, men anser samtidigt att utredningen bör gå betydligt längre och föreslå fullt ansvar för frival.

För större verksamheter som verkar nationellt vore det rationellt och betydligt effektivare att ansöka frival centralt istället för i varje enskild kommun. Detta skulle underlätta planering och optimering. IKEA vill se att:

- Nationella riktlinjer och digitala lösningar implementeras som en förutsättning för effektivitet och genomförande. Detta skulle även möjliggöra att aktörer som IKEA kan ställa höga krav på sina leverantörer.

- Det bör finnas möjlighet att söka om frival för en fraktion eller alla fraktioner av en verksamhets avfall. Genom att återvinna specifika material eller restprodukter kan innovationer och nya affärsmodeller främjas.
- Frivalet bör utformas så att så många verksamhetsutövare/avfallsproducenter som möjligt har möjlighet att ansöka. Att begränsa möjligheten till endast de som är avgiftsskyldiga enligt renhållningstaxan skapar hinder, särskilt för verksamheter som hyr sina lokaler.

Ökad återanvändning och materialåtervinning

Att den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs kan få ett positivt utfall, men det riskerar att bli komplicerat kring vem som anses ansvarig för behandlingen. IKEA vill därför poängtera att:

- Kommunens hantering av kundavfall som uppstår inom verksamheters område kan få betydande följder för företagen. När kommunen tar ansvar för detta avfall kan det medföra att verksamheterna behöver genomföra ytterligare sortering för att möjliggöra effektiv materialåtervinning. Denna situation är inte nödvändigtvis negativ i sig, men den innebär ökade kostnader för företagen i form av extra sorteringsarbete. Det kan påverka verksamheternas dagliga rutiner och processer, samt leda till ett ökat ansvar för mer noggrann avfallssortering.
- IKEA vill även betona vikten av att avfallshanteringsföretag enkelt kan ansluta sig till producentansvarsorganisationer. Om detta inte sker, finns en risk att avfallsflödena fragmenteras och fördelas mellan flera olika avfallsleverantörer. En sådan uppdelning kan försvåra den övergripande kommunikationen och hämma det gemensamma arbetet för att förbättra avfallshanteringen. Genom att underlätta för större aktörer att ansluta sig till dessa organisationer, kan man främja en mer sammanhållen och effektiv dialog kring avfallshantering, vilket i sin tur kan leda till mer effektiva förbättringsåtgärder inom branschen.

Förändringar i tillsynen på avfallsområdet

IKEA ser positivt på förslaget om att länsstyrelsen ska få besluta om att en yrkesmässig verksamhet själv får hantera sitt kommunala avfall. Detta skulle underlätta för företag som idag behöver göra flera ansökningar till olika kommuner. Vi anser också att:

- En välfungerande och effektiv miljötillsyn är central för att säkerställa lika villkor och motverka oseriösa aktörer. Tillsynen måste vara operativ, likvärdig och förutsebar över hela landet. Därför välkomnar IKEA att

Naturvårdsverket får hela tillsynsansvaret över att producenter, och i förekommande fall producentansvarsorganisationer och marknadsdrivna system, uppfyller sina skyldigheter enligt aktuella förordningar.

- IKEA stödjer även förslaget att flytta tillsynsansvaret för avfallshantering från kommuner till länsstyrelsen, vilket förväntas leda till mer enhetlig och kompetent tillsyn i hela landet, något som är särskilt viktigt för landstäckande företag likt IKEA. Denna förändring kan potentiellt medföra stora fördelar genom samlade resurser och bättre finansiering, men IKEA vill också betona vikten av fortsatt regelförenkling för att minska behovet av detaljerad tillsyn.

Centralisering av avfallsplaneringen

IKEA stödjer förslaget om att ta bort kraven på kommunala avfallsplaner och istället ge regeringen huvudansvaret. Detta skulle leda till en mer sammanhållen planering med långsiktiga åtgärder som omfattar hela landet, vilket gynnar både företag och miljö.

Övriga inspel

- IKEA förespråkar en fullständig harmonisering med EU-standarder inom producentansvarsområdet. Vi anser därför att producentansvarsorganisationer bör använda tariffkoder (CN) för att avgränsa produkter som omfattas av producentansvaret. EU-gemensamma materialdefinitioner ska tillämpas vid materialåtervinning.
- För att underlätta etableringen av producentansvarsorganisationer föreslår IKEA att skattemedel görs tillgängliga för finansiering i uppstartsfasen, under förutsättning att detta sker på marknadsmässiga villkor gällande räntabilitet och återbetalning.
- IKEA anser att ekomodulering bör baseras på produktens eller materialets återvinningsbarhet och/eller andelen återvunnet material i produkten. Vi efterfrågar tydliga riktlinjer för vilken dokumentation som krävs för att uppfylla ekomoduleringsmålen.
- Vad gäller produktmärkning motsätter sig IKEA krav på märkning direkt på produkt, förpackning eller i produktdokumentation. Vi föreslår istället att man inväntar regelverk för Digital Product Passport (DPP) eller tillåter kommunikation via hemsida eller skyltning vid försäljningsstället.
- För att höja kvaliteten på återvunnet material föreslår IKEA att vätskekartong separeras från övrigt kartongmaterial i

återvinningsprocessen. Vi rekommenderar att möjligheterna för separat insamling eller utsortering efter insamling utvärderas noggrant.

- IKEA anser att den nuvarande lagstiftningen om producentansvar för avfall behöver uppdateras för att inkludera digitala plattformar. Då plattformarna inte omfattas uppstår en ojämn spelplan som minskar incitamenten för plattformsföretag att arbeta proaktivt med avfallsminimering och cirkulär ekonomi. Med anledning av detta vill IKEA uppmana den svenska regeringen att vara pådrivande inom EU institutioner att inkludera plattformar i producentansvaret, för att stärka arbetet mot en mer hållbar och resurseffektiv framtid.

Avslutning

IKEA ser fram emot ett fortsatt samarbete med myndigheter och andra intressenter för att skapa en hållbar och effektiv avfallshantering i Sverige. Vi är övertygade om att med rätt reformer kan vi nå de ambitiösa mål som satts upp för materialåtervinning och cirkulär ekonomi.

Vi vill understryka vikten av att reformtakten förblir hög under många år framöver för att vi ska nå uppsatta klimat- och miljömål, såväl nationella som gemensamma europeiska. En ökad tydlighet i lagstiftningen bidrar till större förutsägbarhet och rättssäkerhet, vilket i sin tur är en grundförutsättning för att företag ska kunna planera sin verksamhet och de värdekedjor som de ingår i.

Avslutningsvis vill vi betona att många företag, inklusive IKEA, har ett starkt intresse av att bevara det ekonomiska värdet av resurser så länge som möjligt genom att omvandla avfall till nya material eller insatsvaror. Vi anser därför att företag bör ges större möjligheter att själva avgöra vilken aktör som ska hämta och omhänderta det avfall som uppstår i verksamheten.

Frida Lundgren
Samhällspolitisk chef IKEA Sverige
Frida.lundgren@ingka.ikea.com
+46(0)701 43 55 20

Johanna Nordell
Hållbarhetschef IKEA Sverige
Johanna.nordell1@ingka.ikea.com
+46(0)732 32 14 94